

מסורת הש"ס

א) צ"ק טספ: ידיה דלא מצי אמר ליה תא את גבי מויבורים אלא גבי ממיטב, א) נממטב, רש"י, ד) צ"ק י:א) א) צ"ק ט:ג, ו) צ"ק ה:א, ו) צ"מ מ:א) א) צ"ק גג:א) ט) נוספתא צ"ק פ"ד ריג:א, ו) צ"ק ג:א) יא) נפעלה ט:א, י) צ"מ ט:א, יא) נדפסר:א) ממוק, יד) צ"ק גג:א, טו) נן הוא לשון ש"י צ"ק י:א,

תורה אור השלם

- בי יבצר איש שדה או כרם ושלח את בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם: שמות כב ד
- וכי יצא שור איש את שור רעהו ונת ומכרו את השור ההו והצו את כספו ואת המה שמות כא לה

גליון הש"ס

גב' שור רעהו אפר רחמנא. ע' תפונת נש"ס תלך י"ד סמן רמט:

מוסף תוספות

א. כגון שהיתה עידת דמויק כויבורית דניזק ולימא ר"ע ברדמויק שיימי, ור' ישמעאל ליבא ברדיוק שיימינן וצריך המויק לשלם לו לניזק עידת כמו תעודת שיש לו לניזק. שט"ק. ב. לו עידית מעלמא. מוס' האל"ש. ג. לר' ישמעאל יהיב ליה עידית ולר"ע יהיב לו ויבורית. מוס' האל"ש. ד. לדת ליה למויק עידית כשל ניזק. מוס' האל"ש. ה. אלא נדחא לר' לאוקומי פלוגתיהו כדכתבי בביתא דמייחי בסמך דלר' ישמעאל משלם ממיטב דניזק ולר"ע ממיטב דמויק. מוס' האל"ש. ו. דמה לקרן. מוס' האל"ש. ז. נמי לא ילפינן דלא. מוס' צ"ק ו: דיה שור. ח. הנוזיקן שפין להם בעידית, ק"ו להקדש, אמר ר' אבא בר פפי. רננ קדשקש. ט. פיי, אם בהכשר נזיקין דהיינו נזיקי ממוק, וקרי להו הכשר נזיקין משום דע"י הכשרו אחיון, דהא אפי' בשמירה פחותה סגי בהו, וכדאמר ר' הוש (ב"ק מה:), ויזין דלא שמרן הרי הוא כאילו הכשירין הוא, ובגמי דילן קרי להו הכי התם (שם ט:): הכשתי' חתם נזיק. רננ קדשקש. י. לבודק הבית. מוס' צ"ק ו: ד"ה שור. יא. אלא באומר הרי עלי מנה. מוס' צ"ק ו: ד"ה שור. יב. גבי האי מאן דגול חביצא דתמרי מחבייה דלא מבעט מבי יאכל פרט למזיק אלא חומש, דמשמע דא קרן חיובי. מוס' האל"ש. יג. אבל מדאורייתא

הכא צמאי עסקינן כגון שהיה עידים דניזק כויבורים דמויק. ולרבי ישמעאל נמי אין שמין אכילת ערוגה אלא לפי מה שהיתה אם שמינה אס כחושה כחושה ולאחר שנישומה צבית דין ואמר אין לי מעות לפורעו יטול קרקע דדמי מעות נזקו וצא להגבותו מויבורית שלו והיא טובה כעידית של ניזק והלה אומר מעידית שלך הגביתי לפי דמי נזקי שכן אמרה תורה מיטב שדחו וגו': **רבי ישמעאל סבר דניזוק שיימינן.** ומיטב שאמרה תורה שאס בל להגבותו קרקע גרוע מעידיתו של ניזק ויש לו להגבותו ערוגה צמיטבא של ניזק על כרחו יגבשו ממיטב אצל טובה מעידיתו של ניזק אין לנו לכוף את המזיק לפורע ואפילו יש לו: **בדמויק שיימינן.** ממיטב שדמיו אמרה תורה שיגבנו: **נאמרה שדה למעלה לענין נזק ובער בשדה אחר: ונאמרה שדה למטה.** לענין תשלומין מיטב שדחו וגו': **ורבי עקיבא.** שדחו ישלם כמיז צמשלם הכתוב מדבר דהיינו מויק. והכי קאמר ר"ע לא צא הכתוב להקל על המזיק להפטר כויבורית שלו אס היא כעידית של ניזק אלא להגבות לניזקין מן העידית של מויק: **ורבי ישמעאל** אמר לן: **אחני גוירה שוא דשהה שדה דנניק שיימינן:** ואחני קרא. דשהו ישלם דמשמע דנמזיק שיימינן: **וויבורים ידיה לא שויא פעידים דניזק.** אחני קרא לשלומי מעידית ידיה דאי לאו קרא הוה אחינא לא חייביה רחמנא טפי ממיטב דניזק ולא רמי דיניה דניזק אעידית דמויק ולישקול מאי דמשכח גביה כאליו לא הוה ליה עידית: **וק"ו להקדש.** וקא סלקא דעתך דניזקין נמי קאי: **לא יחא אלא צעל חוב.** בדבורא צעלמא דקציל עליה מי עדקי מחוב דתנן צנינונים דלס החמירה תורה דניזקין לא ילפינן חוב מייניה: **איכא למיפרך.** כלומר אפילו סבירא ליה הכי לא ילפינן הקדש מייניה דאיכא למיפרך מה לצעל חוב שהוא

הדיוט דינא הוא דלישקול צעידית: **שכן יפה הכסוב כחו דניזוקין.** שחברו חייב צנוקן: **משלם נזק שלם.** ודריש רעוה הכי רעוה הוא דמשלם חיי נזק אצל להקדש נזק שלם ולגבי היזק הקדש דריש הכי לרעוה הוא דמחייב אצל הקדש שהיזקה פטור: **אי הכי.** דר"ע כר"ש אוקמת ליה מאי דוחזיק דאוקמת פלוגתא דרישא צשומא דניזק ומזיק דלמא לגבות מן העידית דקאמר ר"ע נמי מעידית דניזק קאמר דהיא זיבורית דמויק כר' ישמעאל ואמינא לא פליג עליה אלא בק"ו להקדש דר' ישמעאל לא סבירא ליה דר"ש בן מנסיא: **אס כן.** דלא פליג עליה דרישא מאי לא צא הכתוב דקאמר דמשמע לא צא לכך אלא לכך: **ועוד.** אי ר"ע קולא קאמר לגבי מויק כר' ישמעאל: **מאי קל וחומר להקדש.** דקאמר הואיל וקולא היא היכי מצי למימר וק"ו דמקילינן נמי גבי הקדש: תניא

יאכל פרט למזיק אלא לפטור מחומש לחודיה: **וּרְבִי עקיבא סבר דַּח בר"ש בן מנסיא.** ואס תאמר צפ"ק דצבא קמא (דף ה:). דפרכין ולימני תרי גוויי שור ומשני הא תצריה ר"ע לגווייה אכתי תיקשי לו דלימני שור דאזיק הדיוט ושור דאזיק הקדש דדיינייהו חלוקין אליציה וי"ל דצהקדש לא קמיירי וא"ת אכתי איכא למיפרך מה להדיוט שכן יפה כמו צנוקי ארס וצור תאמר צהקדש שהורע כמו צאדס המזיק דכי יאכל פרט למזיק וצור דכתיב (שמות כה) והמת יהיה לו שהמת שלו"י וי"ל דאיכא למיעבד ק"ו הכי מה קרן הדיוט דקיל דתס אינו משלם אלא ח"ג גובה צמועד מן העידית קרן הקדש דחמיר לא כ"ש: **וְעוֹד מאי ק"ו אַחֲרָשׁ.** פיי צקונטרס ט"ו הואיל ומן העידית דקאמר ר"ע איזוק קאי ולאקולי אתא דיהיב ליה מויק מויבורית אס מן מאי ק"ו להקדש גריעותא הוא וקשה דמ"מ אילטריך ק"ו דמשלם ממיטב דניזק ולא מויבורית דניזק ונראה דה"פ מאי קל וחומר להקדש דלענין לחיובי מויק צהקדש לא קאמר דהא מרעוה נפקא כדדריש ר"ש בן מנסיא אלא לענין מיטב קאמר ולא הוה ליה לר"ע לשהדורי לרבי ישמעאל ק"ו כיון שר' ישמעאל עצמו היה מודה צבך אי לאו משום דפטור ליה לגמרי וה"ר שלמה מרדוש תירך דה"פ מאי ק"ו להקדש דשיימינן צעידית דניזק ולא צדמוזיק מי ידעינן עידית דהקדש שמה יש להקדש עידית צסוף העולם טובה שאין כמוה ועל כרחיך צדמוזיק שיימינן דלא שייך כלל למישס דנניקן: **ורבי**

יאכל פרט למזיק אלא לפטור מחומש לחודיה: **וּרְבִי עקיבא סבר דַּח בר"ש בן מנסיא.** ואס תאמר צפ"ק דצבא קמא (דף ה:). דפרכין ולימני תרי גוויי שור ומשני הא תצריה ר"ע לגווייה אכתי תיקשי לו דלימני שור דאזיק הדיוט ושור דאזיק הקדש דדיינייהו חלוקין אליציה וי"ל דצהקדש לא קמיירי וא"ת אכתי איכא למיפרך מה להדיוט שכן יפה כמו צנוקי ארס וצור תאמר צהקדש שהורע כמו צאדס המזיק דכי יאכל פרט למזיק וצור דכתיב (שמות כה) והמת יהיה לו שהמת שלו"י וי"ל דאיכא למיעבד ק"ו הכי מה קרן הדיוט דקיל דתס אינו משלם אלא ח"ג גובה צמועד מן העידית קרן הקדש דחמיר לא כ"ש: **וְעוֹד מאי ק"ו אַחֲרָשׁ.** פיי צקונטרס ט"ו הואיל ומן העידית דקאמר ר"ע איזוק קאי ולאקולי אתא דיהיב ליה מויק מויבורית אס מן מאי ק"ו להקדש גריעותא הוא וקשה דמ"מ אילטריך ק"ו דמשלם ממיטב דניזק ולא מויבורית דניזק ונראה דה"פ מאי קל וחומר להקדש דלענין לחיובי מויק צהקדש לא קאמר דהא מרעוה נפקא כדדריש ר"ש בן מנסיא אלא לענין מיטב קאמר ולא הוה ליה לר"ע לשהדורי לרבי ישמעאל ק"ו כיון שר' ישמעאל עצמו היה מודה צבך אי לאו משום דפטור ליה לגמרי וה"ר שלמה מרדוש תירך דה"פ מאי ק"ו להקדש דשיימינן צעידית דניזק ולא צדמוזיק מי ידעינן עידית דהקדש שמה יש להקדש עידית צסוף העולם טובה שאין כמוה ועל כרחיך צדמוזיק שיימינן דלא שייך כלל למישס דנניקן: **ורבי** לאפלוגי עליה אלא צהקדש (שם), בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמייפילגי. דשמייה ר"ע לר' ישמעאל דלא איירי אלא צהדיוט, אצל צנוקי הקדש פטור ליה, ואמי ר"ע לפלוגי עליה (שם), א"כ מאי לא בא הכתוב. דמשמע דנקרא גופיא פליגי דלא צא הכתוב להכי, אלמא צהדיוט נמי פליגי (שם), ועוד מאי ק"ו להקדש. הואיל ומן העידית דקאמר ר"ע איזוק קאי ולאקולי אתא דיהיב ליה מויק כויבורים, מאי ק"ו להקדש, גריעותא הו ולר"ע יפה כמו דהקדש צנוקין, דאמר דאפילו הו מויק תס שקיל הקדש נזק שלם ונפקא ליה מרעוה (שם).

הניזקין פרק חמישי גיטין

ממ.

כגון שהיתה עידית דניזק כויבורית דמויק. ואפיכא לא מצי למימר^א דר"ע מודו דאינו נותן אלא מעידית שיש לו ואינו חייב לקנות^ב כדאמרינן צפ"ק דצבא קמא (דף י:): **אין** לו אלא זיבורית כולן גובין מן הזיבורית ומיהו אי צשל עולם הן שמין ו' לר"ע הוה מצי למימר כגון דאית ליה למזיק עידית צינונים חזיבורים חזיבורית ידיה כעידית דעלמא ועידית ידיה כעידית דניזק^ג ואפילו למאן דאמר צשלו הן שמין הוה מצי למימר דאיכא צינייהו כגון דעידית דמויק כויבורית דניזק^ד דלמ"ד^ה או כסף או מיטב משלם כסף לר' ישמעאל ולר"ע משלם מיטב שלו^ו: **ישור רעוה אמר רחמנא וצא שור שר הקדש.** מיינה אמאי לא מוקי לה צשן ורגל שהיזק את ההקדש דהתס לא כתיב רעוה ומקין ליכא למילף^ז שכן אינה מועדת מתחילתה וגזירה שוה ו' דתחת נתינה ישלם כסף^ח לא נתקבלה אלא לענין מיטב דוקא ולא לענין תשלומין דאי לכל מילי א"כ נפטרו כולהו צרשות הרצים וכלס ושור פסולי המוקדשים וטומון וי"ל כיון דכתיב רעוה מו ליכא למילף מיטב צשן ורגל שהיזק את ההקדש מק"ו דהדיוט דאיכא למיפרך מה להדיוט שכן יפה כמו לענין קרן וכה"ג פריך צסמוך שכן יפה כמו צניזקין וכי קאמר אלא צאומר הרי עלי מנה וכו' לא צעי לאוקמת צשן ורגל משום דנמנוקין אמוקין אסיק אדעתיה שפיר דאיכא למיפרך שכן יפה כמו אצל מנוקין אמלוה לא הוה סלקא דעתיה למיפרך דהא כי מוקי לה כר"ש צן מנסיא לא פרכינן מה להדיוט שכן יפה כמו לענין ריציית ואונאה ו' אמוקין ועוד יש לומר דכולהו מוקין פטורין צהקדש כדמוכח צירושלמי צריש פירקא דאמר^י צמה אמן קיימינן אי צהכשר מוקין הא תנינא^י שור רעוה ולא שור של הקדש^ט ואי צנוקי גופי הא תני רבי חייא^ט

מוקין להדיוט ואין מוקין לגבוה אלא צאומר הרי עלי מנה^י כו' משמע דלא משכח מוקין להקדש לא צשן ורגל ולא צאדס המזיק^א וצפ"ק דצבא קמא (דף ט:): **נמי** תנן נכסיס שאין צהן מעילה ואכולהו ד' אצות קאי ואפילו אנוקי אדס למ"ד^ב מצעה זה אדס והא דמשמע צפרק השואל (צ"מ דף ט:): **דאדס המזיק את ההקדש חייב לשלם קרן**^ב היינו מדרבנן^ג וא"ת והא הקדש יליף^ד מתרומה דכתיב צה (ויקרא כב) כי יאכל פרט למזיק^ה והתס צתרומה חייב לשלם קרן דמויק ממון כהן הוה^ו וי"ל דאע"ג צתרומה חייב לשלם מ"מ לא מהאי קרא^ט מפייח אלא מקרא אחרינא דהרי כגוזל צצירו ומוזיק^{טו} והשטא כולהו מוקין דפטערי צו צהקדש ילפינן מאדס^י דיומר ראיז לחייב אדס^י המזיק צדיים ממזיק ע"י כריית צור או שולג צעירו וא"ת א"כ רעוה דכתיב רחמנא למה לי וי"ל דאי לא דאשכחן צחד דוכתא דפטור רחמנא להדיוט צהקדש לגמרי לא הוה דרשינן כי יאכל פרט למזיק אלא לפטור מחומש לחודיה: **וּרְבִי עקיבא סבר דַּח בר"ש בן מנסיא.** ואס תאמר צפ"ק דצבא קמא (דף ה:). דפרכין ולימני תרי גוויי שור ומשני הא תצריה ר"ע לגווייה אכתי תיקשי לו דלימני שור דאזיק הדיוט ושור דאזיק הקדש דדיינייהו חלוקין אליציה וי"ל דצהקדש לא קמיירי וא"ת אכתי איכא למיפרך מה להדיוט שכן יפה כמו צנוקי ארס וצור תאמר צהקדש שהורע כמו צאדס המזיק דכי יאכל פרט למזיק וצור דכתיב (שמות כה) והמת יהיה לו שהמת שלו"י וי"ל דאיכא למיעבד ק"ו הכי מה קרן הדיוט דקיל דתס אינו משלם אלא ח"ג גובה צמועד מן העידית קרן הקדש דחמיר לא כ"ש: **וְעוֹד מאי ק"ו אַחֲרָשׁ.** פיי צקונטרס ט"ו הואיל ומן העידית דקאמר ר"ע איזוק קאי ולאקולי אתא דיהיב ליה מויק מויבורית אס מן מאי ק"ו להקדש גריעותא הוא וקשה דמ"מ אילטריך ק"ו דמשלם ממיטב דניזק ולא מויבורית דניזק ונראה דה"פ מאי קל וחומר להקדש דלענין לחיובי מויק צהקדש לא קאמר דהא מרעוה נפקא כדדריש ר"ש בן מנסיא אלא לענין מיטב קאמר ולא הוה ליה לר"ע לשהדורי לרבי ישמעאל ק"ו כיון שר' ישמעאל עצמו היה מודה צבך אי לאו משום דפטור ליה לגמרי וה"ר שלמה מרדוש תירך דה"פ מאי ק"ו להקדש דשיימינן צעידית דניזק ולא צדמוזיק מי ידעינן עידית דהקדש שמה יש להקדש עידית צסוף העולם טובה שאין כמוה ועל כרחיך צדמוזיק שיימינן דלא שייך כלל למישס דנניקן: **ורבי**

לאפלוגי עליה אלא צהקדש (שם), בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמייפילגי. דשמייה ר"ע לר' ישמעאל דלא איירי אלא צהדיוט, אצל צנוקי הקדש פטור ליה, ואמי ר"ע לפלוגי עליה (שם), א"כ מאי לא בא הכתוב. דמשמע דנקרא גופיא פליגי דלא צא הכתוב להכי, אלמא צהדיוט נמי פליגי (שם), ועוד מאי ק"ו להקדש. הואיל ומן העידית דקאמר ר"ע איזוק קאי ולאקולי אתא דיהיב ליה מויק כויבורים, מאי ק"ו להקדש, גריעותא הו ולר"ע יפה כמו דהקדש צנוקין, דאמר דאפילו הו מויק תס שקיל הקדש נזק שלם ונפקא ליה מרעוה (שם). תס שקיל הקדש נזק שלם ונפקא ליה מרעוה (שם).

עין משפט ונר מצוה

א ב טו ט"ע ח"מ סי' תיט טעף א':

י ג מיי' פ"ח מהל' מוקי ממון הלכה א סמג עשין סו:

מוסף רש"י

ר' ישמעאל סבר בדניזק שיימינן. דהא דכתיב בקרא ששלם לו צדמי מוקי מקרקע מיטב, אשדות דניזק קאי ומשלם ליה מויק דמי מוקי קרקע מויבורים שלו צשוה מוקי, שארי הוא ממיטב שדחו של ניזק (ב"ק ו:). ור"ע סבר בדמויק שיימינן. למיטב דקרא, דיהיב ליה מעידית דדייה (שם), אף שדה האמורה למטה של ניזק. והכי קאמר קרא שס' יש למזיק קרקע הדומה לעידית דניזק ישלם לו הימנה שיעור דמי מוקי מיטב שדחו ישלם דהאיך דקא משלם. דהייט שדה של מויק ולא אחי גורה שזה ועקר ליה לקרא (שם), ואחני קרא. דמשלם מיטב דהאיך דקא משלם (שם), דמשלם ליה ממיטב. דדייה, הואיל חבורים שלו לא הוה כעידית דניזק (שם), ולא שור של הקדש. דלא נחא שור של הקדש פטור, והוא דיון לכל שאר מוקין שאס מויק את ההקדש פטור, לשנא אחרינא להכי נקט שור הקדש ולא מוקין לה צבליית בהמתו שדה הקדש, משום דלא משכחת לה, דאי שדה חוסל לכהניס הו וצשדה הדיוט דמי, וילכא למימר ק"ו להקדש, ושדה הקדש נמי דהו לצורך צדק הדין, או הקדש פטורי לאלתר או מועדין אומר לאלתר לאתרי, וכושילא ציוצל לכהניס הו, דכתיב (ויקרא כ) והיה השדה לאלהו ציוצל וגו', דלכהניס הו ואי קודם צדייה אין מעילה בקרקעות, דכל המחומר לקרקע בקרקע (ב"ק א:). וכי חיימא קסבר ר"ע בעל חוב שקיל הכי לא מגרינן הקדש מייניה, דאיכא למפרך מה צב"ח שכן יפה כחו כדמזיקין. ששהדיוט הוא טוטל צדיקין מן העידית, תאמר בהקדש שכן הורע כחו דניזוקין. דלא שקיל מוק מודי (שם א:). בין תם בין מורעד משלם נזק שלם. וקדריש ליה לרעוה הכי, שור של רעוה הוא דכי הוי מויק תס לא משלם אלא חצי מוק. אצל אי מויק שור של הקדש משלם מוק מוק שול ואפילו תס, וקאמר ר"ע דשקל הקדש שיעור דמי שצורי מעידית קרקעות של מויק (שם), דלמא דכ"ע בדניזק שיימינין. ולא משלם ליה מויק אלא זיבורים, הואיל והוא כעידית דניזק דמורה ר"ע לר' ישמעאל דאמר מיטב שדחו של ניזק, ועידית דקאמר ר"ע עידית דניזק קאמר ולא אחי